

แนวทางการพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครูผู้สอนในสถานศึกษา
สังกัดกลุ่มอำเภอวังเจ้า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1
Guidelines for Developing Learning Management Skills in the 21st Century
for Teachers in Educational Institutions Under the Wang Chao District Group
Tak Primary Educational Service Area Office 1

ชยันต์ จันทะวงศ์¹ และ นลรวัช ยุทธวงศ์²
วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น^{1,2}

Chayun Jantawong¹ and Nontawat Yutthawong²

Northern College^{1,2}

Corresponding Author, Email: chayun2130@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาระดับทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดกลุ่มอำเภอวังเจ้า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 และเขต 2 และ 2. ศึกษาแนวทางการพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดกลุ่มอำเภอวังเจ้า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 กลุ่มประชากร ได้แก่ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 113 คน และแหล่งข้อมูลเชิงคุณภาพ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 11 คน รวมทั้งสิ้น 124 คน ในปีการศึกษา 2567 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1. ทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครูผู้สอนโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านทักษะชีวิตและอาชีพ ด้านทักษะการจัดการชั้นเรียน และด้านทักษะการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ตามลำดับ

แนวทางการพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครูผู้สอน สามารถสรุปได้ 4 ด้าน ได้แก่ (1) ด้านทักษะการจัดการชั้นเรียน ครูควรนำข้อมูลพื้นฐานและพฤติกรรมของผู้เรียนมาใช้

* ได้รับบทความ: 20 มีนาคม 2568; แก้ไขบทความ: 21 มิถุนายน 2568; ตอรับตีพิมพ์: 30 มิถุนายน 2568

ในการออกแบบการเรียนรู้รายบุคคล โดยใช้เครื่องมือประเมินและแพลตฟอร์มออนไลน์ (2) ด้านทักษะการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ PLC ควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมของครูในการกำหนดเป้าหมายการดำเนินงานให้สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนและความต้องการของผู้เรียน (3) ด้านทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ควรจัดอบรมในลักษณะเชิงปฏิบัติการแบบ “จับมือทำ” พร้อมมีครูพี่เลี้ยงหรือผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีให้คำปรึกษาอย่างต่อเนื่อง และ (4) ด้านทักษะชีวิตและอาชีพ สถานศึกษาควรส่งเสริมการจัดทำข้อตกลงในการพัฒนางาน (PA) ที่มุ่งเน้นการพัฒนาตนเองเชิงคุณภาพ ควบคู่กับการนิเทศ ติดตาม และให้คำปรึกษารายบุคคลอย่างเป็นระบบ

คำสำคัญ: แนวทางการพัฒนา; ทักษะ; การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

Abstract

This research aimed to: investigate the level of 21st-century learning management skills of teachers in schools under Wang Chao District Group, Tak Primary Educational Service Area Offices 1 and 2; and propose guidelines for developing 21st-century learning management skills of teachers in schools under Wang Chao District Group, Tak Primary Educational Service Area Office 1. The population consisted of 113 teachers and educational personnel, while the qualitative data sources included 11 experts, yielding a total of 124 participants in the 2024 academic year. The research instruments were questionnaires and interview forms. Quantitative data were analyzed using percentage, mean, and standard deviation, whereas qualitative data were analyzed through content analysis.

The findings revealed that:

1. the overall and individual dimensions of teachers' 21st century learning management skills were at the highest level. When ranked by mean scores, the highest dimension was information and communication technology (ICT) skills, followed by life and career skills, classroom management skills, and professional learning community (PLC) skills, respectively.

2. The guidelines for developing teachers' 21st century learning management skills comprised four dimensions: (1) classroom management skills-teachers should utilize

students' background and behavioral data to design personalized learning using assessment tools and online platforms; (2) professional learning community (PLC) skills-teachers should actively participate in setting PLC goals aligned with school contexts and students' needs; (3) information and communication technology skills-educational service area offices should provide hands-on training supported by mentoring or technology coaching; and (4) life and career skills-schools should promote performance agreements (PA) that emphasize meaningful professional development, supported by systematic supervision, monitoring, and individual consultation.

Keywords: Development Guidelines; Skills; 21st century Learning Management

บทนำ

โลกในปัจจุบันได้ก้าวเข้าสู่ยุคโลกาภิวัตน์ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะเมื่อสังคมโลกเปลี่ยนผ่านจากศตวรรษที่ 20 สู่ศตวรรษที่ 21 การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวส่งผลกระทบต่อหลายมิติ ทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี การเมือง และการศึกษา ระบบการศึกษาจึงต้องปรับตัวเพื่อเตรียมคนให้สามารถดำรงชีวิตและทำงานได้อย่างมีคุณภาพในโลกยุคใหม่ การศึกษาถือเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ทั้งในด้านความรู้ ทักษะ คุณลักษณะ และค่านิยมที่พึงประสงค์ เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกอย่างยั่งยืน (ฐิตินันท์ ตาวศรี, 2564)

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2560) ได้กำหนดแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579 เพื่อเป็นกรอบทิศทางการจัดการศึกษาของประเทศ โดยมุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้มีสมรรถนะที่สอดคล้องกับความต้องการของสังคมและตลาดแรงงานในศตวรรษที่ 21 แผนดังกล่าวให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนไทยให้เป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต มีทักษะการคิดวิเคราะห์ การสื่อสาร การใช้เทคโนโลยีอย่างเหมาะสม รวมถึงคุณธรรมและความรับผิดชอบต่อสังคม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด “ทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21” ที่ประกอบด้วยทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม ทักษะด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี และทักษะชีวิตและอาชีพ

อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาสภาพการจัดการศึกษาในประเทศไทย พบว่าปัญหาสำคัญประการหนึ่งคือ ครูจำนวนไม่น้อยยังขาดการพัฒนาทักษะที่สอดคล้องกับบริบทโลกยุคใหม่ โดยยังคงใช้วิธีการจัดการเรียนรู้แบบเน้นการถ่ายทอดความรู้เป็นหลัก ส่งผลให้ผู้เรียนขาดทักษะการคิด วิเคราะห์ และการเรียนรู้ด้วยตนเอง (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) การยกระดับคุณภาพการจัดการเรียนรู้จึงจำเป็นต้องเริ่มจากการพัฒนาครูให้มีทักษะการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับบริบทศตวรรษที่ 21 โดยเปลี่ยนบทบาทจากผู้ถ่ายทอดความรู้เป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการสร้างองค์ความรู้และพัฒนาศักยภาพของตนเองอย่างรอบด้าน

ในบริบทพื้นที่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 ได้รายงานผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติ (O-NET) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในกลุ่มโรงเรียนอำเภอวังเจ้า พบว่า คะแนนเฉลี่ยในกลุ่มสาระการเรียนรู้หลัก ได้แก่ ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยระดับประเทศอย่างต่อเนื่องในหลายปีการศึกษา (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1, 2566) สถานการณ์ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นในการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ของครู เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนอย่างเป็นรูปธรรม

จากความสำคัญและสภาพปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงเห็นความจำเป็นในการศึกษาทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดกลุ่มอำเภอวังเจ้า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 เพื่อให้ทราบระดับทักษะที่มีอยู่ และนำไปสู่การเสนอแนวทางการพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับบริบทพื้นที่ อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาวิชาชีพครู และการยกระดับคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาในพื้นที่อย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดกลุ่มอำเภอวังเจ้า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1
2. เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดกลุ่มอำเภอวังเจ้า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) ดำเนินการเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครูผู้สอน

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนอำเภอวังเจ้า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 จำนวน 13 โรงเรียน รวมทั้งสิ้น 113 คน ในปีการศึกษา 2567

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามเกี่ยวกับทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครูผู้สอน ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ตอน ได้แก่

1. ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบเลือกตอบ (Multiple Choice)
2. ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เป็นแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale)

การสร้างและการทดสอบเครื่องมือ

1. ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดกรอบเนื้อหาและสร้างแบบสอบถาม
2. นำแบบสอบถามเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความถูกต้อง ความครอบคลุมของเนื้อหา และรับข้อเสนอแนะ
3. เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา และวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ซึ่งมีค่าอยู่ระหว่าง 0.80–1.00
4. นำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับกลุ่มครูที่มีลักษณะใกล้เคียงกับประชากร แต่ไม่ใช่กลุ่มประชากรวิจัย จำนวน 30 คน และวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นด้วยสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค ได้ค่าเท่ากับ 0.985
5. ปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามตามผลการทดลองใช้ และจัดพิมพ์เป็นแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยขอหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลส่งแบบสอบถามไปยังสถานศึกษาทั้ง 13 โรงเรียน และเดินทางไปเก็บแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง ได้รับแบบสอบถามคืนครบถ้วน จำนวน 113 ฉบับ

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อนำผลที่ได้ไปใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในขั้นตอนที่ 2

ขั้นตอนที่ 2 การหาแนวทางการพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

ประชากร

ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 11 คน ได้แก่ ผู้บริหารการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา อาจารย์มหาวิทยาลัย และศึกษานิเทศก์ ซึ่งมีคุณสมบัติตามเกณฑ์ที่กำหนด

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview)

การเก็บรวบรวมและการวิเคราะห์ข้อมูล

เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content Analysis) โดยการจัดหมวดหมู่ แจกแจงความถี่ จัดลำดับ และสรุปเชิงอุปนัยเพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนา

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครูผู้สอน ในสถานศึกษา สังกัดกลุ่มอำเภอวังเจ้า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 สรุปได้ ดังนี้

1. จากการศึกษาค้นข้อมูลสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามพบว่าสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ด้านเพศ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 74.34 และ เพศชาย คิดเป็นร้อยละ 25.66 ด้านอายุ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่อายุ 30-39 ปี คิดเป็นร้อยละ 34.51 รองลงมาคือ อายุ 20-29 ปี คิดเป็นร้อยละ 29.20 อายุ 40-49 ปี คิดเป็นร้อยละ 22.11 และอายุ 50-59 ปี คิดเป็น ร้อยละ 14.17 ตามลำดับ ด้านระดับการศึกษา ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ระดับการศึกษาปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 99.12 รองลงมาคือ ระดับการศึกษาปริญญาโท คิดเป็นร้อยละ 0.88 ตามลำดับ และด้านปฏิบัติหน้าที่ครูผู้สอน ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ ปฏิบัติหน้าที่ครูผู้สอน น้อยกว่า 10 ปี คิดเป็นร้อยละ 84.07 รองลงมาคือ ปฏิบัติหน้าที่ครูผู้สอน ระหว่าง 10-20 ปี คิดเป็นร้อยละ 8.85 และ ปฏิบัติหน้าที่ครูผู้สอนมากกว่า 20 ปี คิดเป็นร้อยละ 7.08 ตามลำดับ

2. จากการศึกษาทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดกลุ่มอำเภอวังเจ้า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 พบว่า โดยรวมและรายด้าน รวมเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.53, \sigma = 0.55$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยสูงไปหาต่ำ พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ ด้านที่ 3 ด้านทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร อยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.70, \sigma = 0.61$) รองลงมาคือ ด้านที่ 4 ด้านทักษะชีวิตและอาชีพ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.63, \sigma = 0.50$) ด้านที่ 1 ด้านทักษะการจัดการชั้นเรียนอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.41, \sigma = 0.53$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ด้านที่ 2 ด้านทักษะการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ PLC อยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.38, \sigma = 0.56$) ตามลำดับ โดยมีผลการวิเคราะห์ข้อมูลของแต่ละด้าน ดังนี้

ด้านที่ 1 ด้านทักษะการจัดการชั้นเรียน พบว่า ทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดกลุ่มอำเภอวังเจ้า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 ด้านที่ 1 ด้านทักษะการจัดการชั้นเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.41, \sigma = 0.53$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยสูงไปหาต่ำ 3 ลำดับแรก พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดข้อที่ 4 ครูผู้สอนมีความสามารถคิดริเริ่มสร้างสรรค์ด้านนวัตกรรมจัดการเรียนรู้สอดคล้องกับยุคปัจจุบันอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.60, \sigma = 0.49$) รองลงมาคือ ข้อที่ 9 ครูผู้สอนมีความสามารถคิดและตัดสินใจ แก้ปัญหาในการจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.59, \sigma = 0.49$) ข้อที่ 2 ครูผู้สอนชี้แจงระเบียบและแนวปฏิบัติต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเรียน มีข้อตกลงระหว่างกันระหว่างครูและนักเรียน อยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.50, \sigma = 0.50$) ตามลำดับ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ข้อที่ 3 ครูผู้สอนมีความสามารถวิเคราะห์สภาพผู้เรียน เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียนอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.14, \sigma = 0.69$)

ด้านที่ 2 ด้านทักษะการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ PLC พบว่า ทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดกลุ่มอำเภอวังเจ้า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 ด้านที่ 2 ด้านทักษะการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ PLC โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.38, \sigma = 0.56$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยสูงไปหาต่ำ 3 ลำดับแรก พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ ข้อที่ 4 ครูผู้สอนมีการนำสื่อ เทคโนโลยี และนวัตกรรมไปใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอน ตามบริบทของสถานศึกษาอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.68, \sigma = 0.47$) รองลงมาคือ ข้อที่ 9 ครูผู้สอน จัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิด (Thinking Skills) มากกว่าการเรียนแบบเน้นทักษะฝึกการจำ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.67, \sigma = 0.47$) ข้อที่ 2 ครูผู้สอนมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลของผู้เรียน ระหว่างเพื่อนครูและผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อนำไปสู่การพัฒนาผู้เรียนและเป็นการพัฒนาทักษะการเรียนรู้แบบใหม่ๆ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.65, \sigma = 0.48$) ตามลำดับ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ข้อที่ 8 ครูผู้สอนกระตุ้นให้ผู้เรียนเป็น “ผู้เรียนที่กระตือรือร้น (Active Learners) และมีพฤติกรรมเป็น “ผู้ร่วมสร้างความรู้” (Co-constructors of Knowledge) ของโรงเรียน อยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.22, \sigma = 0.44$)

ด้านที่ 3 ด้านทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร พบว่า ทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดกลุ่มอำเภอวังเจ้า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 ด้านที่ 3 ด้านทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.70, \sigma = 0.61$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยสูงไปหาต่ำ 3 ลำดับแรก พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ข้อที่ 2 ครูผู้สอนสืบค้นและใช้อินเตอร์เน็ต อยู่เสมอ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.96, \sigma = 0.21$) รองลงมาคือ ข้อที่ 9 ครูผู้สอนใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ในการติดต่อสื่อสารในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างเพื่อนครูด้วยกัน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.94, \sigma = 0.24$) ข้อที่ 1 ครูผู้สอนมีความสามารถในการใช้คอมพิวเตอร์พื้นฐาน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.90, \sigma = 0.30$) ตามลำดับ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ข้อที่ 6 ครูผู้สอนสามารถติดต่อสื่อสารหรือเรียน โดยผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ อยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.22, \sigma = 0.87$)

ด้านที่ 4 ด้านทักษะชีวิตและอาชีพ พบว่า ทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดกลุ่มอำเภอวังเจ้า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 ด้านที่ 4 ด้านทักษะชีวิตและอาชีพ โดยรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด ($\mu = 4.63, \sigma = 0.50$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยสูงไปหาต่ำ 3 ลำดับแรก พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ ข้อที่ 3 ครูผู้สอนกำหนด เป้าหมายในการพัฒนาตนเองอย่างชัดเจน เป็นผู้มีความคิดริเริ่มและเป็นผู้นำที่มีประสิทธิภาพเป็น แบบอย่างที่ดีกับผู้เรียนอย่างสม่ำเสมอ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.80, \sigma = 0.40$) รองลงมาคือ ข้อที่ 6 ครูผู้สอนเคารพความแตกต่างทางวัฒนธรรมในการทำงาน สร้างสังคมในการทำงานที่มีประสิทธิภาพ ได้ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.78, \sigma = 0.42$) ข้อที่ 1 ครูผู้สอนสามารถปรับตัว มีความยืดหยุ่นกับ

การทำงานทั้งส่วนตนและส่วนรวม เข้ากับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้อย่างเหมาะสม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.77, \sigma = 0.42$) ตามลำดับ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ข้อที่ 4 ครูผู้สอนเปิดโอกาสการเรียนรู้ใหม่ๆ สร้างสรรค์ผลงานเพื่อขยายความเชี่ยวชาญของตน ริเริ่มการพัฒนาทักษะไปสู่ระดับมืออาชีพ อยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.45, \sigma = 0.55$)

3. จากการศึกษาแนวทางการพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดกลุ่มอำเภอวังเจ้า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 สามารถสรุปได้ดังนี้

ด้านที่ 1 ด้านทักษะการจัดการชั้นเรียน ครูควรเก็บข้อมูลผู้เรียนด้านพื้นฐานและพฤติกรรม เพื่อนำไปออกแบบการเรียนรู้รายบุคคล โดยใช้เครื่องมือ เช่น rubrics, checklist, ผังก้างปลา และแพลตฟอร์มออนไลน์ เช่น Google Forms

ด้านที่ 2 ด้านทักษะการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ PLC ครูควรมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายของกลุ่ม PLC ให้สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนและความต้องการของผู้เรียน

ด้านที่ 3 ด้านทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เขตพื้นที่การศึกษาควรจัดอบรมเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ในลักษณะ "จับมือทำ" พร้อมมีครูพี่เลี้ยงหรือ Tech Coach ให้คำแนะนำแบบไม่เป็นทางการระหว่างการอบรม

ด้านที่ 4 ด้านทักษะชีวิตและอาชีพ สถานศึกษาควรดำเนินการส่งเสริมการจัดทำ PA ให้มากกว่าการจัดทำเอกสาร โดยเน้นการวิเคราะห์ตนเอง วางแผนพัฒนาที่มีเป้าหมายชัดเจน และเชื่อมโยงกับความต้องการของผู้เรียน พร้อมทั้งจัดให้มีระบบนิเทศ ติดตาม และให้คำปรึกษารายบุคคล

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดกลุ่มอำเภอวังเจ้า สพป.ตาก เขต 1 พบว่า ทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครูผู้สอนโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด สะท้อนความพร้อมของครูในการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับบริบทการศึกษาในยุคดิจิทัล ผลดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดของ Trilling และ Fadel (2009) ที่อธิบายว่าทักษะศตวรรษที่ 21 เป็นการบูรณาการทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม ทักษะชีวิตและอาชีพ และทักษะสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี ซึ่งครูจำเป็นต้องมีอย่างรอบด้านเพื่อยกระดับการเรียนรู้ของผู้เรียน

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด สะท้อนความคุ้นเคยและความพร้อมของครูในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการสืบค้น การสื่อสาร และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กัญญาพัชร บุญครอบ (2567) ที่ชี้ว่าทักษะ

ด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยีเป็นความต้องการจำเป็นลำดับสูงของครูในพื้นที่เดียวกัน และสอดคล้องกับทฤษฎีระบบของ Bertalanffy (1968) ที่อธิบายว่าการพัฒนาองค์ประกอบภายในองค์กรอย่างเป็นระบบย่อมส่งผลต่อคุณภาพของระบบโดยรวม

ด้านทักษะการจัดการชั้นเรียน และ ทักษะ PLC อยู่ในระดับมาก โดยครูมีความสามารถด้านการคิดริเริ่มนวัตกรรม การแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน อย่างไรก็ตาม รายการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าองค์ประกอบอื่น ได้แก่ การวิเคราะห์ผู้เรียนเพื่อออกแบบการเรียนรู้รายบุคคล และการส่งเสริมให้ผู้เรียนเป็นผู้เรียนรู้เชิงรุก สะท้อนความจำเป็นในการพัฒนาทักษะการใช้ข้อมูลผู้เรียน และการออกแบบการเรียนรู้เชิงรุกอย่างเป็นระบบ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Dufour (2006) และงานวิจัยของ ปณิธิ เจริญรักษ์ (2563) ที่เน้นการพัฒนาอย่างต่อเนื่องผ่านการวางแผนการนิเทศ และการทำงานร่วมกันของครู

ด้านทักษะชีวิตและอาชีพ อยู่ในระดับมากที่สุด โดยครูมีความตระหนักในการพัฒนาตนเอง การเป็นผู้นำ และการทำงานร่วมกับผู้อื่น อย่างไรก็ตาม การต่อยอดสู่ความเชี่ยวชาญระดับมืออาชีพยังต้องการการสนับสนุนเชิงระบบ สอดคล้องกับงานของ สุริสา ไวแสน (2565) และกรอบแนวคิดของ Partnership for 21st Century Learning (P21) ที่เน้นการพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพควบคู่กับสมรรถนะทางวิชาชีพ

แนวทางการพัฒนาที่ได้จากการวิจัย ได้แก่ การใช้ข้อมูลผู้เรียนเพื่อออกแบบการเรียนรู้รายบุคคล การกำหนดเป้าหมายร่วมของ PLC การพัฒนาเทคโนโลยีผ่านการอบรมเชิงปฏิบัติการแบบมีที่เลี้ยง และการจัดทำ PA เชิงคุณภาพพร้อมระบบนิเทศติดตาม ถือเป็นแนวทางที่ตอบโจทย์ช่องว่างจากผลการวิจัย และสามารถนำไปใช้เพื่อยกระดับคุณภาพการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างเป็นรูปธรรมและยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ระดับนโยบาย

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรกำหนดนโยบายการพัฒนาครูอย่างเป็นระบบ โดยมุ่งเน้นด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) และทักษะชีวิตและอาชีพ พร้อมจัดสรรทรัพยากรสนับสนุนอย่างเหมาะสม

ระดับสถานศึกษา

สถานศึกษาควรจัดระบบสนับสนุนการพัฒนาครูอย่างต่อเนื่อง เช่น การดำเนินงาน PLC การนิเทศภายในแบบกัลยาณมิตร และการมีครูพี่เลี้ยงหรือที่ปรึกษาทางวิชาชีพ เพื่อยกระดับคุณภาพการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

ระดับบุคคล

ครูควรพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องผ่านการวางแผนพัฒนาวิชาชีพ การประเมินตนเอง และการเข้าร่วมกิจกรรมทางวิชาการ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อทักษะการจัดการชั้นเรียนของครู ศึกษาผลของการดำเนินงาน PLC ต่อพฤติกรรมการสอนและผลการเรียนรู้ของผู้เรียน พัฒนารูปแบบการอบรมเชิงปฏิบัติการด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ และศึกษาแนวทางการจัดทำแผนพัฒนาอาชีพ (PA) เพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิตและอาชีพของครูในศตวรรษที่ 21

องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครูผู้สอน ในสถานศึกษา สังกัดกลุ่มอำเภอวังเจ้า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 สามารถสรุปองค์ความรู้ใหม่ ได้ดังนี้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่

เอกสารอ้างอิง

- กัญญพัชร บุญครอบ. (2567). การประเมินความต้องการจำเป็นในการส่งเสริมทักษะในศตวรรษที่ 21 ของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตากเขต 1. วารสารวิชาการและวิจัย สังคมศาสตร์, 19(2), 203-216. <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/JSSRA/article/view/269208>.
- ฐิตินันท์ ดาวศรี. (2564). แนวทางการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21. วารสารวิชาการ มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 11(1), 60-74. <https://so07.tci-thaijo.org/index.php/HUSO-J/issue/view/102>.
- ปณิธิ เจริญรักษ์. (2563). แนวทางพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครูโดยผู้บริหาร สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11 สุราษฎร์ธานี. (วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี).
- สุริสา ไวแสน. (2565). การพัฒนาแนวทางเสริมสร้างทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครู ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24. วารสารมนุษยศาสตร์และ สังคมศาสตร์, 41(2), 121-130. <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/RCIM/article/view/250466>.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1. (2566). แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน (พ.ศ.2566-2570). ตาก: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 (ฉบับย่อ). กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.
- Dufour, R. (2006). Learning by doing: A handbook for professional learning communities at work. Solution Tree. <https://www.solutiontree.com/learning-by-doing.html>.
- Partnership for 21st Century Learning. (2019). Framework for 21st century learning definitions. Battelle for Kids. <https://www.battelleforkids.org/networks/p21>.
- Trilling, B., & Fadel, C. (2009). 21st Century Skills: Learning for Life in Our Times. Jossey-Bass. <https://www.amazon.com/21st-Century-Skills-Learning-Times/dp/0470475386>.